



**Barend Busnac**

en zijn

**Joodse verloofde**

**Henny Barend**

en haar zus



**Lien Barend**



door Henk Peters.

mei 2024.

## De aanslag op de foute politieman Gerrits door de Tilburgse verzetsgroep.

Het Monument bij Bosch en Duin in Udenhout is opgericht ter ere van veertien verzetsstrijders van drie verschillende verzetsgroepen, die ergens in de duinen gefusilleerd zijn. Hun lichamen zijn nooit meer gevonden.

Daaronder zijn ook zes mannen van de Tilburgse verzetsgroep.



Wim  
Berkelmans  
32 jaar



Harry  
Verbunt  
34 jaar



Rob  
van Spaendonck  
27 jaar



Barend  
Busnac  
22 jaar



Albert  
Meintser  
23 jaar



Joop  
de Jong  
27 jaar

De foute politieman Gerrits had al honderden mensen opgepakt en had een joods echtpaar gearresteerd, die in het bezit was van valse persoonsbewijzen. Deze waren gemaakt en ondertekend door Wim Berkelmans, ambtenaar bij de afdeling Bevolking van de gemeente Tilburg.

Omdat Gerrits vermoedde dat de persoonsbewijzen vals waren, had hij de geboorteaktes van het joods echtpaar opgevraagd. Als Gerrits die aktes eenmaal in handen had, zou het spoor onvermijdelijk naar Berkelmans en de rest van de verzetsgroep leiden. Daarom werd besloten een aanslag op hem te plegen.

Barend Busnac uit Amsterdam was verloofd met het Joods meisje Henny Barend. (Wat toevallig dat de voornaam van de één dezelfde is als de achternaam van de ander.) Barend Busnac kende via een wederzijdse kennis de Tilburgse verzetsman Wim Berkelmans. Barend vroeg hem in 1942 om voor vervalste papieren te zorgen voor zijn verloofde Henny (Heintje) en haar oudere zus Lien (Celine.) Wim deed dat, zodat de twee zusjes redelijk veilig konden onderduiken.

Als een soort tegenprestatie vroeg hij in 1944 aan Barend Busnac en diens vriend Albert Meintser om Gerrits neer te schieten. Er was echter verraad in het spel en de aanslag mislukte ook, omdat het pistool ketste. De verzetsgroep dook onder, maar uiteindelijk lukte het de Duitsers hen te arresteren en zij werden op 24 mei 1944 ter dood veroordeeld. Op 26 mei 1944 werden zij gefusilleerd bij Bosch en Duin in Udenhout.

Ieder jaar herdenken de leerlingen van BS de Wichelroede uit Udenhout deze veertien verzetsstrijders. Zij behoorden tot de verzetsgroep Bergen op Zoom/Tholen, de Groningse verzetsgroep en de verzetsgroep uit Tilburg.

## Herdenking door BS de Wichelroede.

Deze uitnodiging voor de herdenking van 2024 is gemaakt door leerlingen van groep 8 van BS De Wichelroede uit Udenhout.

**HERDENKING MONUMENT  
BOSCH EN DUIN**

† 26 mei 1944

*Op 24 mei 1944 werden 14 mannen ter dood veroordeeld voor de dappere verzetsdaden die zij verrichtten tegen de Duitse bezetting. Twee dagen later werden zij gefusilleerd in de Drunense Duinen.  
Iets wat we nooit mogen vergeten.*

*"Twee maal zeven levens voor de vrijheid van ons land."*

*De herdenking vindt plaats op 24 mei 2024 om 11:00 uur.*

*Locatie: Bosch en Duin monument (eind Schoorstraat Udenhout)*

Van de herdenking van 2024 is ook een **video** gemaakt.  
Deze is te zien op YouTube: SVU Udenhout  
en op de  
website van Erfgoedcentrum 't Schoor Udenhout / Biezenmortel.  
Hier kunt u ook het **artikel** van Henk Peters downloaden:  
Oorlogsmonumenten in Nationaal Park de Loonse en Drunense Duinen.



Basisschool De Wichelroede uit Udenhout heeft het monument bij Bosch en Duin geadopteerd. Ieder jaar op 26 mei, de dag van de fusillade, houden de leerlingen van groep 8 hier om 11 uur een herdenking in het bijzijn van nabestaanden. Indien 26 mei in het weekend valt, is de herdenking op de vrijdag er voor. Iedereen is daarbij van harte welkom.

Voraf hebben de kinderen een powerpointpresentatie met uitleg gehad over wat hier gebeurd is. Het is altijd een indrukwekkende plechtigheid, wat mede de verdienste van Juf Angeliek Vermeer en assisterende leerkrachten is, omdat de leerlingen alles zelf doen en er geen volwassenen aan te pas komen.



*Rechts vooraan  
zitten  
Hans en Kinnie  
de Jong-Busnac*



*(Foto's: Pieter Michielsen Udenhout-Centraal)*

## Het geheimzinnige bloemstuk uit Canada.

Aan het einde van de herdenking in 2023 deelde leerkracht Martin van Haaren mee, dat een bloemist uit Udenhout al jarenlang een bloemstuk bij het monument legt in opdracht van een anonieme geveer uit Canada.

Na afloop van de herdenking zat ik een kop koffie te drinken met de kinderen van Hans en Kinnie de Jong-Busnac. Hun ouders kwamen jaarlijks naar de herdenking, maar waren een jaar tevoren overleden. Zij hadden aan hun kinderen verteld, dat de verloofde van Barend Busnac aan het einde van de oorlog nog een korte tijd bij hen thuis ondergedoken had.

Maar na de oorlog was zij, noch haar zus ooit terug geweest. Moeder Kinnie heeft dat altijd heel raar en vervelend gevonden.

De kinderen De Jong zaten hardop te filosoferen:  
Zou het misschien mogelijk zijn, dat de verloofde van Barend naar Canada geëmigreerd was en zodoende nooit meer langs was gekomen ?

Zou zij het adres in Amsterdam vergeten zijn?

Zou het bloemstuk misschien door haar besteld zijn ? Maar naar schatting zou zij nu ergens rond de 90 jaar moeten zijn. Waarschijnlijk zouden haar kinderen dat dan overgenomen hebben.

Mijn nieuwsgierigheid was ook gewekt en ik beloofde dit uit te gaan zoeken. Ik ging naar de bloemist en zij mailde namens mij naar degene die het bloemstuk al jarenlang bestelde.

Omdat het bezorgtijdstip van de bloemenzaak meestal na het eindtijdstip van de herdenking lag, hadden we dit gebaar eigenlijk nooit in de gaten gehad.

Er kwam een mailtje uit Canada van Peter Dankers.

*“Na mijn studie emigreerde ik met mijn vrouw Marja naar Canada om daar als geoloog in de olie-industrie in Calgary te gaan werken. We prezen ons gelukkig dat we de gelegenheid hadden om regelmatig naar Nederland te gaan om familie en vrienden te bezoeken.*

*Tijdens een van deze bezoeken, in 2014, besloten Marja en ik te gaan wandelen in de Loonse en Drunense duinen.*

*Vanaf Landgoed Bosch en Duin liepen we op een verhard pad langs een monument dat ik nog nooit eerder had gezien. Het bestond uit vier grote zwerfstenen, een bronzen schaal en een ijzeren rechthoek in de vorm van een graf.*

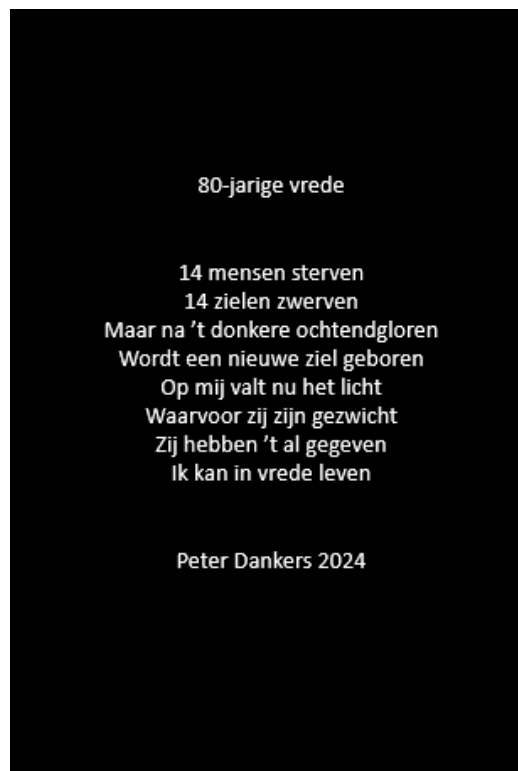
*Mijn aandacht werd als geoloog allereerst getrokken door de vier stenen waarop namen stonden. Intuïtief begreep ik dat het de namen van oorlogsslachtoffers waren.*

*Toen ik naar de bronzen schaal keek, stond ik als aan de grond genageld, alsof ik door de bliksem was getroffen.*



*Tranen kwamen in mijn ogen want daar op die schaal stond mijn geboortedatum 26 mei 1944. Ik was de baby die geboren werd op die donkere dag in de geschiedenis toen 14 dappere mensen om het leven gebracht werden.*

*Ik was het, op wie mijn ouders hun hoop gevestigd hadden voor een betere toekomst. Vanaf toen liet ik ieder jaar op mijn verjaardag een bloemstuk bij het monument leggen.”*





Na dit mailtje van Peter Dankers, heb ik de familie van Barend Busnac ingelicht, dat het toch niet de verloofde van Barend was. Hoe haar naam was, wisten ze niet. Moeder Kinnie zal die naam in het grijze verleden waarschijnlijk best wel eens ooit genoemd hebben, maar verder sprak zij bijna nooit over haar.

*“Mijn moeder was niet erg dol op haar, omdat ze vertrokken is en nooit meer iets heeft laten horen.”*

Ik vroeg me af, waarom zij nooit terug gekomen was en vanwege mijn nieuwsgierigheid besloot ik dit uit te gaan zoeken. Daarbij kwam ik de dochter van de verloofde van Barend Busnac op het spoor. Op internet stond:

### **Barend Busnac**

*Barend was engaged to my mother, Heintje Theeboom at the time that Holland was invaded by the Nazis. In 1942, he assisted my mother and her sister Celine to go into hiding in Beverwijk with the family of Gerrit Sluis. From there, my mother was brought to Tilburg, to stay with the Berkelmans family. A wedding between he and my mother was falsely registered in the population register (bevolkingsregister) and the Roman Catholic Church in Tilburg in an attempt to protect my mother. This was discovered and those involved were captured. Barend managed to escape but was taken prisoner in May 1944 and the whole group were subsequently executed.*

Dat er een nephuwelijk werd gesloten, was mij onbekend, dus een goede reden om dit uit te gaan zoeken. Dat de betrokkenen bij dit nephuwelijk gevangen werden genomen en Barend trachtte te ontsnappen en de hele groep later werd geëxecuteerd, is volgens mij een vervaging van herinneringen, die in de verte lijkt op de werkelijke gebeurtenissen, namelijk: De aanslag op de foute politiemann Gerrits, De arrestatie van de verzetsgroep en De fusillade op 26 mei 1944.

Het bleek, dat dit artikel in 2006 geplaatst was door Lisa, de dochter van de verloofde van Barend Busnac. De naam van haar moeder was Henny Barend, die getrouwd was met Simon Theeboom. (Wat een toeval dat haar achternaam dezelfde was als de voornaam van haar verloofde.) Ik vond een mailadres en hier stuurde ik een uitgebreid bericht met een heleboel vragen erbij.

Lisa mailde me:

*Ik ben inderdaad de dochter van Henny (Heintje)Theeboom.*

*Wist jij dat mijn neef, die naar Barend genoemd is, en ik een Designation of the Righteous hebben aangevraagd bij Yad Vashem en dat Barend Busnac, Wim & Maria Gerarda Berkelmans, Simon & Barbara Cornelia Tijmes (van der Wel) en Alexander & Catharina Busnac (Schmit) allemaal de titel “Righteous Among the Nations” hebben gekregen.*

*Yad Vashem is de officiële Israëliëse instelling, die de Joodse slachtoffers van de Holocaust herdenkt. Ook eert en herdenkt Yad Vashem de redders van de Joden, de zogenaamde “Rechtvaardigen onder de Volkeren.” Yad Vashem zoekt levende familie van de voornoemden, zodat zij een medaille en een oorkonde aan de familie kunnen geven. Als jij weet of er nog familieleden zijn, zou Yad Vashem dat heel fijn vinden.*

Dit bericht stuurde ik door naar de familie De Jong-Busnac en naar de familie van Berkelmans. Onnodig te zeggen, dat dit veel emoties opriep.

Ook lichtte ik, na toestemming van deze families, Yad Vashem in. De dag daarna kreeg ik een mailtje van Barend Etienne Sluis. Hij bleek de zoon te zijn van Lien (Celine) Barend, de 3 jaar oudere zus van Henny Theeboom-Barend.

*Beste Henk Peters,*

*Ik ben Barend Etienne Sluis de neef van Lisa Theeboom uit Canada. Zij ontving onlangs een bericht van u en zij heeft dat meteen naar mij doorgestuurd.*

*Het toeval wil dat mijn nichtje na het overlijden van haar moeder in 2017, na het opruimen van papieren, actie heeft ondernomen om Barend Busnac te laten eren door Yad Vashem.*

*Half december ontvingen we bericht dat de volgende personen de titel Righteous Among the Nations zullen krijgen en dat hun namen zullen worden gegraveerd op de daarvoor bestemde wall in Yad Vashem: **Barend Busnac**. Ik ben naar hem vernoemd. Dat was een belofte van mijn moeder aan hem toen hij wegging.*

***Wim en Maria Gerarda Berkelmans**. Zoals bekend hielp Wim mijn moeder Lien en haar zus Henny aan vervalste papieren, waardoor zij konden onderduiken.*

***Simon en Barbara Cornelia Tijmes**. Hier zaten mijn grootouders Mozes Barend en Elisabeth Barend-Brandon ondergedoken tot ze op 28 juni 1944 door verraad werden gearresteerd.*

***Alexander en Catharina Busnac**. Voor hulp aan Joodse mensen en het onderduiken van Henny.*

***Gerrit en Christina Alhrika Sluis**. Mijn grootouders waar mijn moeder Lien ondergedoken zat.*

*Ik wist niets van het bestaan van de familie van Barend Busnac en al helemaal niet van de anderen. Als er nog nabestaanden zijn zou het correct zijn om ze te informeren en ook de ambassade zal ongetwijfeld adressen willen hebben.*

## **Het gezin van Mozes Barend en Elisabeth Brandon.**

De vader en moeder van Lien en Henny, de verloofde van Barend Busnac, was het Joodse echtpaar Mozes Barend (1896-1945) en Elisabeth Barend – Brandon (1896-1978). Zij doken op 13 juli 1942 onder bij Simon en Barbara Cornelia Tijmes, Distelkruisstraat 2 in Amsterdam-Noord. Door verraad werden de ouders Barend op 28 juni 1944 gearresteerd. Wat er met de familie Tijmes toen is gebeurd, is onbekend.

Barend Etienne Sluis schreef:

*“Eerst kwamen Mozes en Elisabeth in Bergen-Belsen aan. Daar werden ze van elkaar gescheiden. Mijn grootmoeder heeft mij verteld, dat op het moment dat ze uit elkaar gehaald werden, zij het idee had dat hij dat niet zou overleven. Op 4 dec 1944 werd Mozes van Bergen Belsen naar Oranienburg en in februari weer terug naar Bergen Belsen verplaatst. Daar is hij overleden. Hoe is onbekend. Officieel is hij op 31-5-1945 overleden. Mijn grootmoeder Elisabeth ging via Bergen Belsen, Behndorf, Zelle en Neuengamme naar Ravensbrück.*



*In 1945 werd ze bevrijd en kwam ze terecht in Zweden. Daar heeft ze lang moeten herstellen, voordat ze naar Nederland kon. Zij kwam in Beverwijk bij mijn schoonfamilie Sluis, totdat zij een eigen woning had.”*

Elisabeth heeft heel wat te verwerken gehad. Niet alleen vanwege haar ervaringen in de diverse concentratiekampen, maar ook vanwege het vermoorden van vele andere familieleden dan alleen haar echtgenoot Mozes, die in Bergen Belsen om het leven kwam.



*Elisabeth Barend-Brandon*

Elisabeth kwam uit een gezin van zeven kinderen. Haar moeder en oudste zus Sara waren al voor de oorlog gestorven. Haar vader Isaac en zus Henriëtte kwamen om in kamp Sobibor. Elisabeths zussen Espérense en Sientje in Auschwitz. Oudste broer Godfried kwam om in kamp Schöppinitz dat vlakbij Katowice in Polen ligt. Dit was een kamp voor Joodse dwangarbeiders.

Het werk werd hier gedaan voor de constructie van de spoorlijn Berlijn-Krakow. Het werk kostte elke dag de nodige slachtoffers.

Eén van de overlevenden schreef:

*“Het gebeurde dat Joden, die hier werkten, zichzelf in wanhoop voor een locomotief of trein gooiden. Wij hadden geen handschoenen. Het werk moest gedaan worden, zelfs al bleef het ijzer aan je handen plakken van de kou.”*

Broer Levie werd sinds 1944 vermist.

Lisa Klinger-Theeboom:

*Dit laatste klopt niet. Mijn vader Simon Theeboom zat samen met zijn zwager Levie, die getrouwd was met Jette, de zus van mijn vader, in kamp Westerbork. Aan het einde van de oorlog wisten zij allebei te ontsnappen. Waarom Levie als vermist staat opgegeven en mijn vader niet, is mij onduidelijk. Maar tante Jette en oom Levie zijn ook naar Canada geëmigreerd en hier in London Ontario overleden.*

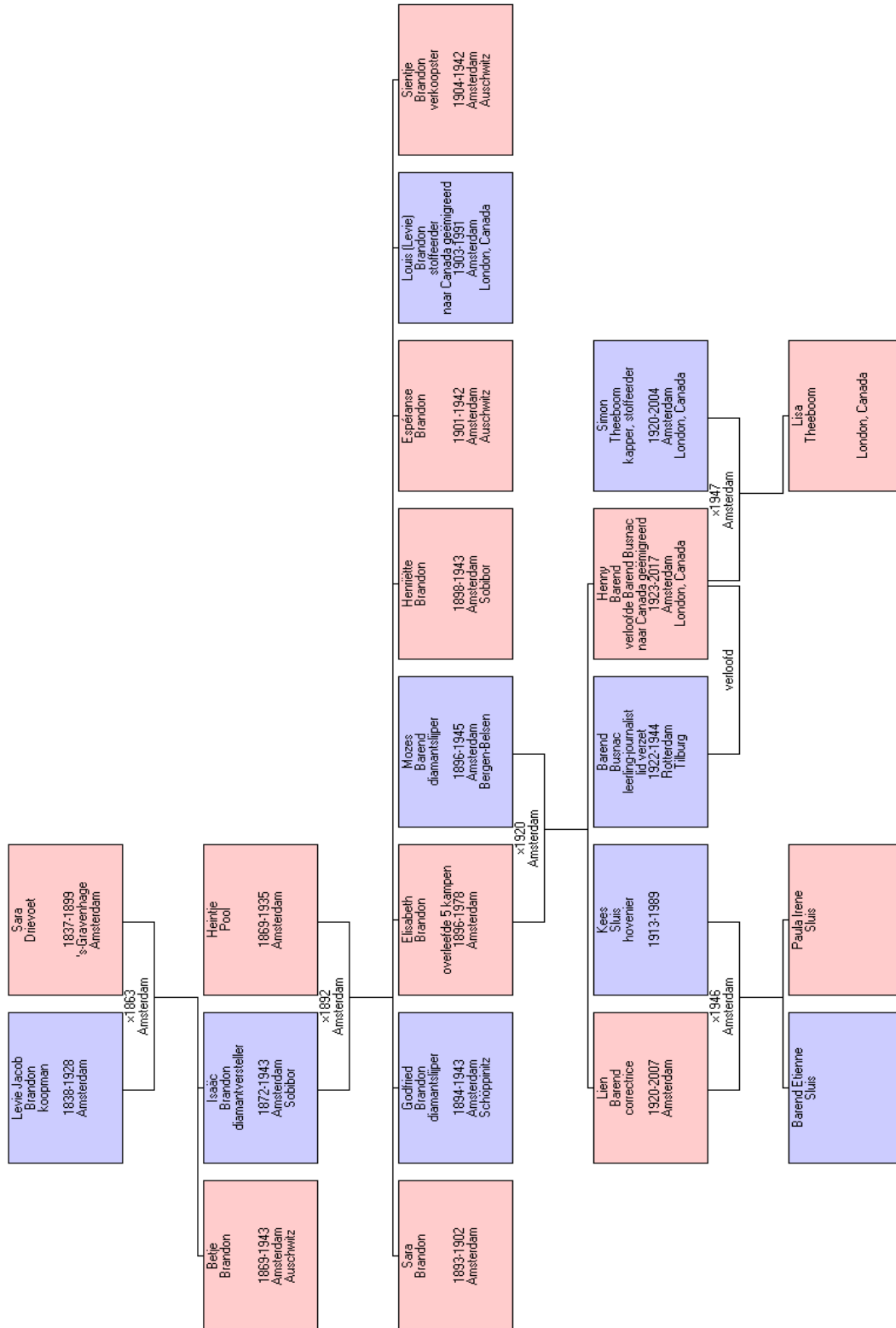
Etienne Sluis:

*“Grootmoeder Elisabeth Barend-Brandon, vaak oma Bets genoemd, sprak bijna nooit over haar oorlogsverleden. Oma Bets was een krachtige vrouw, die geen blad voor de mond nam. Ik kan me nog herinneren, dat ze moest werken in een zoutmijn. Onder de grond hadden de Duitsers hier een oorlogsindustrie, waar onderdelen voor vliegtuigen werden gemaakt. Er stond een emmer met water en men had dorst. Maar een Duitsers trapte expres de emmer om en oma zei daar dan ook iets van. Wat de gevolgen voor haar waren, weet ik niet.”*

Door dit alles haatte oma Bets de Duitsers. Haar vader, haar tante, haar man, één broer en drie zussen waren vermoord in diverse kampen. Hetzelfde gold voor vier familieleden van haar schoonzoon Simon Theeboom. Ze kocht dan ook nooit Duitse producten, wilde geen Grundig televisie en als ze een vliegtuig boekte, zocht ze eerst uit of het toestel niet over Duitsland vloog.

# Stamboom Familie Brandon

(Stamboom gemaakt door Annie Duijf.)



Bij het bestuderen van de stamboom van Elisabeth Brandon (gemaakt door Annie Duijf), liepen de koude rillingen over mijn rug. Bij het schrijven van dit verhaal, kwamen de volgende gedachtes bij mij op. Die wil ik graag met iedereen delen.

1940  
Oorlog,  
Chaos,  
onzekerheid,  
vervolgingen,  
verschrikkingen,  
geen stabiel leven, vertrouwen winnen,  
kwetsbaar, angst, opgepakt worden,  
onzekerheid over gearresteerde ouders,  
spanningen, droefheid, onderduikersbestaan,  
saaï, niet kunnen uitgaan, razzia's, geruchten,  
onmacht, verdriet, honger, afkeer, onderdanig  
moeten zijn, uitbuiting, dankbaarheid,  
confrontatie, voorzichtig, overlevingskansen,  
wanhoop, massatransporten, overvolle treinen,  
als vee behandeld, onhygiënisch, Joodse Raad,  
Vol jood, verboden voor Joden, Davidster,  
deportaties, concentratiekampen, Westerbork,  
Kamp Vught, Sobibor, Sachsenhausen,  
Neuengamme, Bergen Belsen, Schöppinitz,  
Auschwitz, luizen, vlooien, dwangarbeid,  
ontberingen, ziektes, illegale activiteiten,  
overvallen op distributiekantoren, aanslagen,  
wraakacties, heldendom, verraders,  
distributiebonnen, terreur, waardigheid,  
onmenselijk, uitputting, verbijstering,  
overlevingsdrang, gastgezinnen, illegaliteit,  
depressief, moordpartijen, stank uit  
schoorstenen in de kampen, sterk vermagerd,  
op appèl staan in weer en wind,  
verzetsmensen, Landelijke organisatie voor  
hulp aan onderduikers, Arbeitseinsatz,  
gaskamers, latrines, stank, ziekte, anonimiteit,  
sterk zijn, optimisme, waanzin, moed niet laten  
zakken, zelfmoorden, emoties, verloren jeugd,  
vriendschap, verraad, medeleven, bevrijding,  
vrijheid, droefenis over verdwenen familieleden,  
romantiek, verliefd worden,  
liefde,  
trouwen,  
moeder worden,  
verleden vergeten,  
niet erover praten,  
een nieuw bestaan opbouwen.

## De onderduikgeschiedenis van Lien Barend.

Lien Barend heette eigenlijk Celine, maar iedereen noemde haar Lien. Zij was de oudere zus van Henny Barend, de verloofde van Barend Busnac.

Op 23 mei 1945 schreef Lien:

*“Rond 9 juli 1942 moesten we ons melden in de Euterpestraat in Amsterdam. (Henk Peters: Van hieruit werden vanaf 14 juli 1942 door de Duitsers de grootschalige deportaties georganiseerd).*

*Niemand wist wat er aan de hand was, zelfs de Joodse Raad niet. We moesten een handtekening zetten en er was een verloop van 4 of 5 dagen tussen dit tijdstip en de nacht dat we moesten vertrekken. In de tussentijd kwamen nog twee “heren” om de inboedel te inventariseren. Op 13 juli doken mijn ouders onder bij de familie Tijmes, Distelkruisstraat 2 in Amsterdam. Wat onze inboedel betreft: Het merendeel moeten de Duitsers weggehaald hebben, waarbij grote stukken, zoals de spiegelkast, buffet en een bruin eiken piano. Barend, de verloofde van mijn zus kon nog een stofzuiger en strijkbout uit het huis halen.”*

Lien (toen 22 jaar) en Henny (toen 19) zaten eerst ondergedoken bij de familie Cor Visser in Amsterdam. Vandaar gingen ze samen naar Gerrit (1883-1950) en Christina Sluis - Alhrika van der Colk (1882-1960), Kees Delfsweg 56 in Beverwijk. Die woonden daar in een klein huis met 6 kinderen.



Lien Barend

De familie Sluis was lid van de Sociaal-Democratische Arbeiderspartij (SDAP), wat later de PvdA werd en had sociale principes: Als het enigszins mogelijk is, moet je mensen helpen zonder er geld voor te vragen.

Twee zoons waren tewerk gesteld in Duitsland en de jongste zoon was ondergedoken in het noorden van Nederland. Dus was er wel plaats in huis om Lien en Henny te laten onderduiken.

Henny ging met daarna Barend Busnac mee en Lien bleef bij de familie Sluis. Zij kreeg verkering met hun zoon Kees. Na de oorlog trouwde Lien met Kees (Cornelis) Sluis. Samen kregen zij een zoon, die - zoals beloofd - naar Barend Busnac genoemd werd en de naam Barend Etienne kreeg. Later kregen ze nog dochter Paula Irene.

Barend Etienne Sluis:

*Mijn moeder heeft tegen Barend gezegd: “Als jij niet terugkomt en ik ooit een zoon krijg, dan zal ik die naar jou vernoemen. Dat heb ik van jongs af aan geweten, maar verder is er nooit meer over gesproken.”*

Wanneer Lien dit aan Barend Busnac beloofde, is onduidelijk. Op 21 januari 1944 zou de aanslag op Gerrits zijn. Toen dat niet doorging zijn Barend en Albert Meintser teruggegaan naar Amsterdam. Op 24 januari waren ze terug in Tilburg. Na de mislukte aanslag is Barend weer naar Amsterdam gegaan en een dag daarna weer terug naar Tilburg om zijn vriend Albert vrij proberen te krijgen. Ergens in deze



periode kan deze belofte misschien gedaan zijn. Misschien zelfs al aan het begin van de onderduikperiode.

De roepnaam van Barend Etienne werd Etienne, omdat grootouders Gerrit en Christina Sluis het verwarrend vonden, als men "Barend" riep. Werd dan schoondochter Lien Barend bedoeld, hun kleinzoon Barend of Barend Busnac ?

Het is onbekend of Lien een andere naam had gekregen als onderduikster. Haar kinderen denken van niet. Ze werd wel altijd "Lien" in plaats van Celine genoemd.

Vader Kees Sluis (22-09-1913) en moeder Lien Sluis-Barend (31-08-1920) overleden respectievelijk in 1989 en 2007. Hun kinderen Barend Etienne en Paula Irene hebben nooit de hele geschiedenis van Barend Busnac geweten. Zij hebben dus ook geen idee, waarom hun moeder Lien en tante Henny nooit contact opgenomen hebben met de familie van Barend Busnac. Kinnie Busnac heeft dat nooit begrepen en heeft dit als een groot gemis ervaren.

Intussen hebben de kinderen van Kinnie de Jong-Busnac een heel goed contact met de kinderen van Lien en Henny Barend.

### **De onderduikgeschiedenis van Henny Barend, de verloofde van Barend Busnac.**

Barend Busnac had in 1942 aan Wim Berkelmans gevraagd of hij de papieren kon vervalsen van zijn verloofde Henny Barend en van haar zus Lien. Hierdoor waren beide zussen vanaf dat jaar in staat redelijk veilig onder te duiken.

Bij geen van de families, die ik gesproken heb, is bekend of zij andere namen gekregen hebben tijdens deze periode. Er is weinig bekend over de lotgevallen van Lien en Henny, want beiden spraken nauwelijks over de oorlogsjaren.

Na het overlijden van Henny vond dochter Lisa tussen een aantal paperassen een steunaanvraag van Henny. Een gedeelte was getypt en een ander deel was handgeschreven. In de aanvraag stond een overzicht van haar onderduikperiode, helaas zonder data daarbij.

Daaruit blijkt dat Henny in drie jaar tijd twaalf onderduikadressen heeft gehad. Dat moet toch heel wat gedaan hebben met zo'n jonge vrouw.

Lien (toen 22 jaar) en Henny (toen 19) zaten eerst ondergedoken bij de familie Cor Visser in Amsterdam. Vandaar gingen ze samen naar de Familie Sluis op de Kees Delftsweg 56 in Beverwijk.



*Henny Barend*

Vanuit Beverwijk ging Heintje met haar verloofde Barend Busnac naar Tilburg naar de familie Berkelmans.

In nagelaten getypte en handgeschreven papieren van Henny schreef zij:

*“Vanuit Beverwijk ben ik door verloofde (niet-Joods) naar Tilburg gebracht naar de familie Berkelmans. Hier werd een zogenaamd huwelijk ingeschreven in het bevolkingsregister en de R.K. Kerk. Dit werd ontdekt. Op degene die papieren weghaalde bij het bevolkingsregister om dit te controleren, werd een aanslag gepleegd. Dit mislukte. Degenen die erbij betrokken waren, werden opgepakt, maar mijn verloofde ontkwam. Hij gaf mij een waarschuwing en ik kon vluchten.*

*(Henk Peters: Zie opmerking onder aan deze bladzijde)*

*Ik ging terug naar Amsterdam bij de familie Tijmes (boter-kaas-eierenwinkel) aan de overkant van het Y, waar ook mijn ouders waren ondergedoken. Kort daarna werd mijn verloofde (of illegale echtgenoot) gevangen genomen. (Henk Peters: Dat was op 26 januari 1944).*

*Inmiddels was ik teruggegaan naar de familie Sluis in Beverwijk, waarna ik werd geplaatst bij de familie Karel Marks in Velsen-Noord.*

*Vandaar uit ben ik meegenomen naar Den Haag en werd daar geplaatst als gouvernante en hulp bij een familie, waar de heer des huizes óf een notaris óf meester in de rechten was. (Maar een naam of adres kan me niet te binnen schieten.) Daar ben ik heel kort geweest en werd weer opgehaald door een illegale werkster.*

*Ik werd als hulp in de huishouding geplaatst bij mevrouw Woelders of Woellers te Oegstgeest. Daar werd ik weggehaald door een persoon die een paar huizen verder zelf was ondergedoken.*

*Gedurende mijn korte verblijf bij deze familie moest ik overdag in het huishouden helpen en 's avonds of 's nachts helpen met bomen hakken of zagen en deze naar huis helpen dragen, zodat ze op hout konden koken. Dit ging boven mijn krachten, ik was te hongerig en zwak om dit vol te houden en toen heeft mijn rug het begeven.*

*Ik werd toen als hulp geplaatst in een tehuis voor zwakzinnige kinderen. Maar het was zorgelijk door pijn en zenuwachtigheid om het leven daar vol te houden. Ik ben daar gevlucht en ben naar Beverwijk (fam. Sluis) gelopen (natuurlijk in uitgeputte staat).*

*Na een paar dagen gerust te hebben, ben ik naar Amsterdam gelopen naar de ouders van verloofde (illegale echtgenoot) van waaruit ik werd bevrijd in 1945.”*

Henk Peters:

*Henny schreef: “Hier (in Tilburg) werd een zogenaamd huwelijk ingeschreven in het bevolkingsregister en de R.K. Kerk”.*

*Van dat er een nep huwelijk is gesloten, zijn tot op heden geen bewijzen gevonden, maar mijn onderzoek hiernaar is nog in volle gang. Het is niet ondenkbeeldig, want Barend Busnac werd op 18 september 1943 in het bevolkingsregister ingeschreven op Transvaalstraat 15 te Tilburg.*

*Dat had mijn inziens niets te maken met de aanslag op agent Gerrits, want die was pas op 24 januari 1944.*

*Dat de betrokkenen bij dit nephuwelijk gevangen werden genomen en Barend trachtte te ontsnappen en de hele groep later werd geëxecuteerd, lijkt mij een foutieve herinnering.*

*Het lijkt in de verte meer op de werkelijke gebeurtenis, namelijk op de aanslag op de foute politiemann Gerrits, de arrestatie van de verzetsgroep en de fusillade.”*

Ik had het met Lisa over de onderduikperiode van haar moeder.

Lisa vertelde:

*“Mijn moeder heeft mij altijd verteld dat het schijnhuwelijk tussen haar en Barend zou moeten zijn geregistreerd. Het kan zijn dat het niet lukte de papieren te registreren. De informatie van mijn moeder was erg vaag hierover, maar ik had de indruk dat het niet gelukt is. Het kan ook zijn dat mijn moeder de details van de aanslag op agent Gerrits niet wist. Daar heeft zij nooit over gepraat.*

*Wel wist zij dat Barend terug naar Amsterdam is gegaan en dan weer terug naar Tilburg ging, denkend dat hij zijn vriend redden kon.*

*Mijn moeder heeft mij ook een heel vreemd verhaal verteld dat zij Barend in de trein heeft gezien op weg naar zijn executie. Maar ik weet niet of dit wel nauwkeurig is – herinneringen zijn niet altijd betrouwbaar.”*

Tussen 21 en 24 januari 1944 en tussen 25 en 26 januari 1944 is Barend Busnac nog thuis geweest in Amsterdam. Barend heeft toen waarschijnlijk afscheid genomen van zijn verloofde Henny en haar zus Celine. Het op één na laatste onderduikadres was bij de familie Sluis in Beverwijk, waar beide zussen toen zaten en waar een station is.

Misschien voorvoelden Henny en haar zus dat het met Barend verkeerd zou aflopen en bedoelde Henny dit toen ze het verhaal over de trein aan Lisa vertelde.

Ik heb aan Lisa gevraagd: “Waarom is je moeder nooit meer terug gegaan naar de familie Busnac ? Die vraag heeft ook heel haar leven door het hoofd van Kinnie de Jong-Busnac gespookt. ”

Lisa:

*“Mijn moeder heeft mij verteld, dat er een conflict was tussen mijn moeder en de vader van Barend Busnac. Dat heeft ze als heel onprettig ervaren en daarom is mijn moeder nooit meer terug geweest. Wat het conflict is geweest, weet ik niet.”*

Hans de Jong zei hierover:

*“Mijn moeder Kinnie heeft verteld, dat de relatie tussen haar ouders en de verloofde van Barend niet zo goed was. Mijn opa was een hele lieve en vriendelijke man, die van kinderen hield. Ik kan me nog goed herinneren, dat ik als kind vaak op zijn schoot zat. Maar het was ook een man, die soms driftig kon zijn. Dus dat Henny de situatie als heel onprettig heeft ervaren, daar kan ik me wel iets bij voorstellen.”*

Henny Barend trouwde in 1947 met Simon Theeboom (1920-2004), die zij van kindsbeen af al kende. Negen jaar voordat hij was geboren, was er een broertje, Simon, die kort na zijn geboorte gestorven is. Daarom heeft hij de naam Simon gekregen. Zijn vader en moeder waren voor de oorlog al overleden. Zijn zus Anna stierf in 1943 in Auschwitz. Tante Johanna, Judith en Rika stierven in 1943 in concentratiekamp Sobibor.



In 1949 werd hun enigste kind Lisa in Apeldoorn geboren. Haar ouders woonden daar op Zwaluwweg 31. In 1952 is het echtpaar Henny en Simon Theeboom-Barend naar Canada geëmigreerd.

Lisa:

*“Levie Brandon was een broer van mijn grootmoeder Elisabeth Brandon en Levie was met Jette Theeboom getrouwd. Levie en Jette hebben allebei de oorlog overleefd. Levie was eigenlijk samen met mijn vader in Westerbork vlak voor het eind van de oorlog. Mijn vader heeft verteld dat het hen samen gelukt is uit het kamp te vluchten.*”

*Levie en Jette zijn een paar jaar na mijn ouders naar Canada geëmigreerd, en zijn allebei overleden hier in London, Ontario op oudere leeftijd, net als mijn ouders, Simon (1920-2004) en Henny (1923-2017). In de nagelaten papieren vond ik nog een fotoalbum. Daaruit blijkt dat mijn moeder Barend Busnac en Wim Berkelmans niet vergeten was”.*



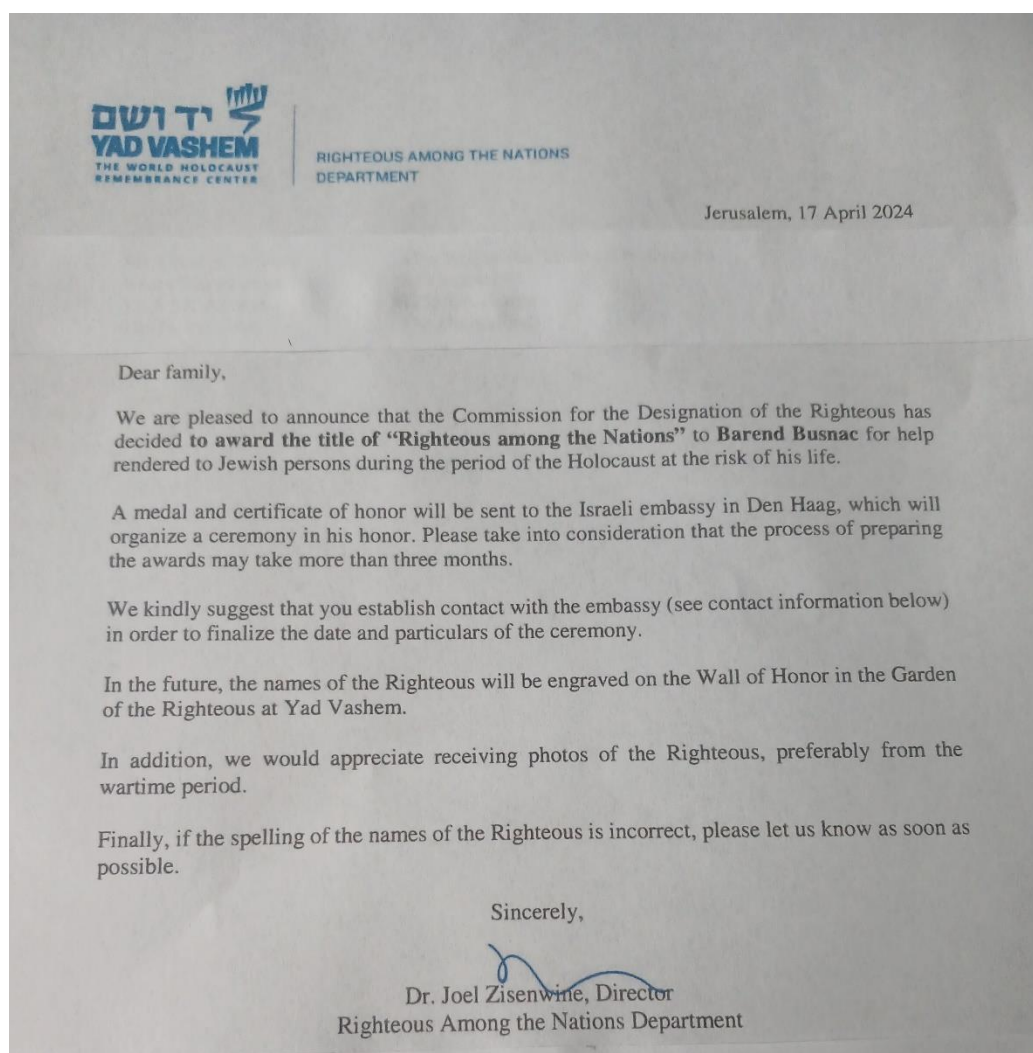
*Pagina uit het fotoalbum van Henny Barend*

De persoon onderaan in het midden is Barend Busnac. Wie de persoon links boven is en de dame is onbekend. De foto, waarop staat: In Memoriam, is het gedachtenisprentje van Wim Berkelmans. De foto rechtsonder is NIET van Joop de Jong, maar van Albert Meintser, de vriend van Barend.

De fouten zijn ontstaan, omdat iemand anders dan Henny de teksten eronder gezet heeft. Dit blijkt uit het verschil in handschrift. Bovendien staat onder de foto van Barend: “I believe this was Oma’s financé killed in the war.”



## Officiële brief van Yad Vashem over Barend Busnac



Yad Vashem is de officiële Israëliëse instelling, die de Joodse slachtoffers van de Holocaust herdenkt. Ook eert en herdenkt Yad Vashem de redders van de Joden, de zogenaamde "Rechtvaardigen onder de Volkeren."

Yad Vashem zoekt levende familieleden van de voornoemden, zodat zij een medaille en een oorkonde aan de familie kunnen geven.



De Yad Vashem medaille is de hoogste burgerlijke onderscheiding van de staat Israël en wordt verleend aan mensen die tijdens de Tweede Wereldoorlog Joden hebben geholpen

## **Volgens het Rode Kruis is Levie Brandon vermist.**

Na de Tweede Wereldoorlog heeft het Rode Kruis goed werk verricht door uit te zoeken, wat er van al die gedeporteerde mensen terecht is gekomen. Zo staat Levie Brandon als vermist in de officiële gegevens.

Lisa schreef mij hierover het volgende:

*Levie Brandon was een broer van mijn grootmoeder Elisabeth Brandon en Levie was met Jette Theeboom getrouwd. Levie en Jette hebben allebei de oorlog overleefd. Levie (Louis) Brandon is op 11 juli 1903 geboren en is op 27 maart 1991 gestorven hier in London, Ontario (Canada). Jette is op 27 juli 1906 geboren en is op 15 maart 1992 in London, Ontario gestorven.*

*Levie was eigenlijk samen met mijn vader in Westerbork vlak voor het eind van de oorlog. Mijn vader heeft verteld dat het hen samen gelukt is uit het kamp te vluchten. Levie en Jette zijn een paar jaar na mijn ouders naar Canada geëmigreerd, en zijn allebei overleden hier in London, Ontario op oudere leeftijd, net als mijn ouders Simon (1920-2004) en Henny (1923-2017).*

*Dus dat Levie in 1944 als vermist is opgegeven, klopt niet.*

Ik heb hierover contact gehad met Het Nederlandse Rode Kruis. Deze organisatie meldde mij, dat ze alle dossiers een tijd geleden al overgedragen hebben aan het Nationaal Archief in Den Haag.

Het Nationaal Archief deelde mij mede, dat zij alleen maar archieven beheren en hier verder niets mee doen, dus geen veranderingen aanbrengen.

Op mijn vraag: "Dus fouten blijven zo altijd bestaan," was het antwoord: "Dat klopt meneer en helaas kunnen wij daar ook niets aan doen."

Voor mij ligt hier een uitdaging. Ik ben dan ook van plan om verschillende websites te benaderen, die over de familie Brandon gaan om zo de fout een beetje de wereld uit te helpen.

Ook ga ik na of de mededeling van Lisa niet toegevoegd kan worden aan het dossier van Levie (in zoverre dat aanwezig is) in het Nationaal Archief in Den Haag.

## BRONVERMELDINGEN.

1. Joods Monument: François Busnac.
2. Joods Monument: Barend Busnac.
3. Mailwisseling met Peter Dankers en gedicht.
4. Mail-, telefonisch en persoonlijk contact met Lisa Klinger-Theeboom, (Barend) Etienne Sluis, Jacqueline Tamsma-Westerveld en familie De Jong-Busnac.
5. Interviews met familie De Jong-Busnac, Barend Etienne Sluis en Jacqueline Tamsma-Westerveld.
6. Foto's en documenten uit:
7. Archief familie De Jong-Busnac.
8. Archief Lisa Klinger-Theeboom.
9. Archief Barend Etienne Sluis.
10. Archief Jacqueline Tamsma-Westerveld.
11. Pensioenaanvraag door Mevr. Henny Theeboom-Barend.
12. Verslag Lien (Celine) Sluis-Barend.
13. Stamboomonderzoek door Annie Duijf uit Udenhout.
14. Persoonlijk contact met vele mensen, maar ook telefonisch of per mail. O.a. met Peter Dankers, Hans en Kinnie de Jong-Busnac en hun kinderen Leo, Sandra en Hans, Lisa Klinger-Theeboom, Barend Etienne Sluis, Jacqueline Tamsma-Westerveld. e.a.
15. Video SVU Udenhout: opnames door Wim van Gorkum.
16. Foto's: Henk Peters. (Tenzij anders vermeld is).



## Nawoord

Het was fijn dat ik op het spoor kwam van Henny Barend, dankzij haar dochter Lisa Klinger-Theeboom, die in Canada woont. Zij zorgde weer dat ik in contact kwam met (Barend) Etienne Sluis uit Beverwijk, de zoon van Lien Barend.

Het doel van mijn zoektocht was om uit te zoeken waarom Henny Barend na de oorlog nooit meer terug is gegaan naar de familie Busnac. Dit raadsel is nu dus opgelost.

Volgens Het Rode Kruis wordt Levie Brandon, geboren op 11 juli 1903 sinds 1944 vermist. Dankzij mijn onderzoek heeft Lisa Klinger -Theeboom dit kunnen weerleggen. Hierover heb ik het Rode Kruis en het Nationaal Archief ingelicht.

Door mijn onderzoek zijn de namen van de familieleden van Barend Busnac en Wim Berkelmans bekend geworden bij Yad Vashem. De namen van de familie Sluis waren bij hen al bekend. Namen van nabestaanden van Simon en Barbara Cornelia Tijmes uit Amsterdam ontbreken helaas nog.

Er wordt door mij nog onderzoek gedaan hoe het zit met het zogenaamde huwelijk tussen Barend en Henny in Tilburg.

Door het schrijven van dit artikel heb ik nog meer inzicht gekregen in de vreselijke waanzin van Jodenvervolging, concentratiekampen en oorlogsmisdaden en wat dat voor de Joden betekende. Ook heb ik een beeld gekregen van hoe omgegaan werd met onderduikers. Veel is hierbij goed gegaan, maar het was niet altijd even rooskleurig.

Mijn respect voor allen, die in het verzet zaten, is bij mij alleen maar gegroeid. Daartoe horen ook al die gewone mensen, die onderdak aan onderduikers verleenden, waarbij ze hun eigen leven en dat van hun gezin op het spel zetten.

Bij mijn bezoek aan familieleden bleek, dat er een schat aan gegevens in huis was in de vorm van persoonlijke herinneringen, foto's, documenten en brieven.

Velen vroegen mij: "Waarom doe jij zoveel moeite om dit alles te onderzoeken." Het simpele antwoord is: "Uit nieuwsgierigheid. Waarom is Henny nooit meer naar de familie Busnac teruggegaan?"

Het onderzoek naar dit alles was als een puzzel van 1000 stukjes, waarvan er een heleboel ontbraken. Het heeft mij veel tijd, maar ook veel voldoening geschonken dat ik deze puzzel toch heb kunnen leggen.

Henk Peters

Udenhout, mei 2024.

